

patrícia gabancho: *les dones del 1714*

MARIA JOSEP CASTILLO

El dijous 16 d'octubre i com a tercera sessió de la Tardor Literària d'enguany ens visità Patrícia Gabancho. Aquesta escriptora i periodista, d'origen argentí però resident a Barcelona des del 1974, ja va participar d'aquesta activitat l'any passat, quan vingué a Argentona a parlar de la seva novel·la *La neta d'Adam*, obra amb la qual obtingué el premi Prudenci Bertrana el 2012.

En aquesta ocasió, i a diferència de les dues sessions protagonitzades per Albert Sánchez Piñol i Jordi Mata amb les seves novel·les *Vicius* i *1714. Entre dos focs* respectivament, obriem la segona part de la Tardor, amb dos llibres de caire històric, deixant de banda la ficció: el de Gabancho i el que Albert García Espuche ha titulat *Una societat asserjada. Barcelona 1713-1714*.

Gabancho ens explicà com el que de moment és el darrer llibre que ha publicat és una obra d'encàrrec. La regidora de Dona i Drets Civils de Barcelona, la Francina Vila, és qui li encarregà un estudi que pretenia donar veu a les dones, sovint silenciades. Són de sobre coneguts personatges masculins vinculats al 1714 (Villaruel, Moragues, Casanova...), però de les dones del 1714 no se n'havia parlat. Passa el mateix en altres àmbits: moltes dones escriptores, músiques, pintores... han estat durant molts anys invisibles. A poc a poc, van sortint de l'oblit.

L'autora ens va desgarnar l'estructura del llibre. Tot el cicle

del 1714, des del 1701 al 1725, està explicat a través de la història d'una dona i amb l'assessorament d'un expert en la matèria que aporta, segons Gabancho, el context i el rigor. Així tenim la reina Elisabet Cristina per il·lustrar l'episodi del poder, la diplomàcia i la política; Mariana de Copons, la "Mata-Hari catalana", aristòcrata refugiada a Alella que espià a favor dels austriacistes; Santa Eulàlia, patrona i protectora de Barcelona que omple el capítol dedicat al fervor religiós convertida a més en símbol de resistència; Manuela Desvalls, que arribà a ser abadessa del monestir cistercenc de Vallbona de les Monges i amb qui ens endinsem en la vida de les religioses de l'època; Maria Josepa de Pignatelli que il·lustra l'apartat de l'exili, en aquest cas a Viena; Magdalena Giralt, vídua del general Moragues, que exemplifica l'apartat dedicat a la repressió i Maria Àngels Sala, esposa del cònsol d'Holanda, a través de la qual s'explica la destrucció del

Born. Per descriure l'episodi del setge de Barcelona, l'autora utilitzà protagonistes literàries, provinents de les novel·les *La dona a la finestra* de Vicenç Villatoro, la trilogia d'Alfred Bosch titulada *1714* i *Vicius*, d'Albert Sánchez Piñol.

A aquesta varietat de dones Gabancho incorpora, per les seves relacions amb elles, personatges masculins, com Ramon de Vilana Perles, home de confiança de Carles d'Àustria, o Francesc de Castellví, militar que va escriure a l'exili de Viena una llarga crònica sobre la Guerra de Successió espanyola en primera persona, personatge aquest darrer que ha estat esmentat en altres sessions d'aquesta Tardor remarcant el valor dels seus escrits per part dels historiadors actuals.

L'autora reflexionà sobre el conflicte bèl·lic iniciat poc després del traspàs del rei Carles II, de com es va convertir en un enfrontament entre "dues Europes", l'obsoleta encapçalada per la

Maria Josep Castillo i
Patrícia Gabancho.
Foto: Enric Subià

dinastia borbònica i la moderna, amb Holanda i Anglaterra al capdavant, amb una burgesia emergent, mercantil i urbana. Els catalans volien ser com una Holanda al sud de continent. I Anglaterra es va convertir en la gran vencedora de la Guerra.

També ens comentà el contingut de l'epíleg del seu llibre, en què reflexiona sobre el 1714 i el 2014, destacant alguns dels moments dels darrers 300 anys que ens han portat fins avui, de com del catalanisme més social i cultural dels segles XVIII i prin-

cipis del XIX (Junta de Comerç, Renaixença...) culminà en un projecte de modernitat amb la Mancomunitat i de com aquest i successius intents de país han estat escombrats per l'estat espanyol.

A poques setmanes del 9 de novembre era gairebé obligat que Gabancho ens parlés sobre l'actualitat, sobre la potent piràmide que encara la consulta amb una base sòlida però amb un lideratge compartit que s'esquerda. Segons ella amb el 9-N es busca la provocació per arribar més endavant a

unes eleccions plebiscitàries. Ens comentà com aquell mateix matí havia participat en la presentació d'un manifest d'escriptors catalans pro-consulta encapçalat per Josep Maria Espinàs.

Ja per acabar, i amb algunes intervencions del públic, l'autora ens confessà que el seu personatge femení preferit de tots els que ha tractat és la reina Elisabet Cristina, la reina dels catalans, que durant dos anys fou governadora a Barcelona mentre el seu espòs partia a fer-se càrrec de les responsabilitats imperials.

TARDOR LITERÀRIA | albert garcía espuche

ENRIC SUBIÑÀ

Albert García Espuche, doctor en arquitectura i en història, és un dels màxims coneixedors de la Barcelona del 1700, fet que li ha permès documentar el jaciment arqueològic del Born, casa per casa i carrer per carrer. Com a historiador ha publicat nombrosos estudis sobre la Barcelona pre-industrial i, més recentment, *La Ciutat del Born. Vida quotidiana i economia a Barcelona segles XIV a XVIII*. També en el seu estudi *La construcció d'una ciutat. Mataró 1500-1900*, publicat el 1989, ens ofereix una meticulosa visió de l'urbanisme de Mataró durant quatre segles.

A *Una societat assejada. Barcelona 1713-1714* l'autor fa un repàs exhaustiu a com es va viure el setge des de dins de la ciutat, per la gent corrent. García Espuche, després d'un exhaustiu buidat de tots els manuals notariais de Barcelona d'aquells anys, dona a conèixer 400 històries reals, tot i

Enric Subiñà i Albert García Espuche.
Foto: Llorenç Soldevila

que parcials, del setge. Els notaris no van parar de treballar i es desplaçaven a fer inventaris a casa a tocar de les muralles malgrat les bombes que queien. Prop de 500 notes donen mostra de la rigorositat del treball. Durant la tertúlia ens va explicar el mètode fet servir, la importància de la colònia valenciana a Barcelona, la visió que van tenir d'abans del setge els viatgers i membres de la

cort reial, i molts altres casos.

La lectura d'aquest llibre, que no és novel·la sinó que és història, permetrà als lectors de submergir-se en la societat catalana d'inicis del segle XVIII, amb afers tan quotidians com el mobiliari de les cases, la indumentària, la beguda que es prenia, les celebracions, el joc, la mort i moltes d'altres que de ben segur satisfaran la seva curiositat i els seus coneixements.

